

Wiesław Śladkowski

Volumen L - od nauk filozoficznych i humanistycznych do historii

Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F, Historia 50, 1-9

1995

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN — POLONIA

VOL. L

SECTIO F

1995

Instytut Historii UMCS

WIESŁAW ŚLADKOWSKI

Volumen L – od nauk filozoficznych i humanistycznych do historii

Volume L – Des sciences philosophiques et humaines à l'histoire

W roku 1946, w kilkanaście miesięcy po utworzeniu Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, władze uczelni powołały sześćosekcyjne czasopismo naukowe pod nazwą „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, aby – jak stwierdził jeden z jego współtwórców – „pokazać światu, że żyje polska nauka”.¹ Sekcję szóstą, oznaczoną literą F, stanowiły Nauki Filozoficzne i Humanistyczne. W roku 1996 obchodzi ona wraz z całym czasopismem swe pięćdziesięciolecie. Z racji tak pięknego jubileuszu warto chyba poświęcić kilka słów jej dziejom, ukazać przeobrażenia profilowe, przypomnieć sylwetki redaktorów, podjąć próbę ogólnej oceny.

Na podstawie decyzji Senatu akademickiego UMCS z listopada 1946 r., pierwszą redakcją czasopisma stanowiła Komisja Wydawnictw Naukowych, w skład której obok przewodniczącego – prof. Jana Mydlarskiego, wchodziło sześciu redaktorów poszczególnych sekcji. Redaktorem sekcji F był doc. Tadeusz Tomaszewski.² W ramach każdej sekcji co roku miał ukazywać się tom zawierający oryginalne rozprawy naukowe pracowników UMCS. W sekcji F drukowali

¹Z. Raabe: „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, [w:] *Dziesięć lat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie*, Lublin 1954, s. 41.

²M. Jędrych: *Jak powstało wydawnictwo UMCS*, „Wiadomości Uniwersyteckie”, nr 5 (12), maj 1992, s. 10.

swe prace uczeni zatrudnieni w istniejących wówczas w UMCS katedrach: Filozofii, Psychologii, Prehistorii, Etnografii i Etnologii. Wchodziły one w skład Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego.

Pierwszy redaktor sekcji F – Tadeusz Tomaszewski, był młodym wówczas psychologiem (ur. w 1910 r.), który po habilitacji na podstawie rozprawy „Rodzaje i motywy reakcji negatywnych” objął w 1946 r. po zmarłym prof. M. Rytlu Katedrę Psychologii. Pod jego redakcją ukazały się dwa pierwsze tomy „Annales” sectio F, za lata 1946 i 1947, zawierające prace z zakresu filozofii (N. Łubnicki), logiki (J. Łoś, J. Słupecki), psychologii (M. Rytel, T. Tomaszewski) oraz archeologii i antropologii (S. Nosek, J. Kowalczyk, T. Dzierżykraj-Rogalski). Jako suplement do tomu I został wydany Polski Atlas Etnograficzny opracowany przez J. Gajka. O ile poziom naukowy rozpraw, których autorami byli znani, a niebawem wybitni nawet uczeni, był wysoki, o tyle zastrzeżenia Komitetu wzbudziła koncepcja edytorska tomów. Nie stanowiły one całości, lecz były zbiorami oddzielnie wydanych, okazałych objętościowo rozpraw, np. opublikowana w ramach I tomu wspomniana rozprawa habilitacyjna T. Tomaszewskiego liczyła 119 stron. Jej autor w połowie 1949 r. opuścił Lublin, by objąć Katedrę Psychologii na Uniwersytecie Warszawskim, osiągając z czasem pozycję jednego z najwybitniejszych psychologów polskich, w r. 1980 został doktorem honoris causa UMCS.

Po wyjeździe prof. T. Tomaszewskiego do Warszawy redaktorem sekcji F, poczynając od roku akademickiego 1949/50 został archeolog Stefan Nosek³, który pełnił tę funkcję do r. 1953. Urodzony w 1909 r., doktoryzował się przed wojną na UJ, a w 1945 r. został w UMCS organizatorem i kierownikiem Katedry Prehistorii. Habilitował się w dwa lata później na swej macierzystej krakowskiej uczelni. W Lublinie, wraz ze swymi uczniami i współpracownikami: J. Kowalczykiem, A. Żakim, J. Gurbą, L. Gajewskim i Z. Ślusarskim, rozwinął pionierskie badania stanowisk neolitycznych położonych między Wisłą i Bugiem. Wyniki tych badań, zawarte w rozprawach głównie jego autorstwa, a także wspomnianych uczniów, wypełniły w całości dwa kolejne tomy sekcji F, tj. III i IV. Pod względem edytorskim były już one zwartymi wydawnictwami. Występująca w tych tomach dominacja problematyki archeologicznej, odzwierciedlała z jednej strony bujny w tym czasie rozwój naukowy lubelskiej prehistorii, z drugiej była rezultatem upadku pozostałych katedr humanistycznych istniejących w UMCS.

³ Archiwum Wydawnictwa Uniwersyteckiego, Protokoły z posiedzeń Komitetu Redakcyjnego *Annales UMCS* z lat 1948–1995, Protokół z 29 XI 1949 r. por. także J. Gurba: *Stefan Nosek (22 III 1909–19 VII 1966)*, „Rocznik Lubelski”, 1966, t. IX, s. 425–434.

W odniesieniu do katedr Psychologii i Etnografii, związane to było z wyjazdem z Lublina uczonych będących ich podporami, tj. T. Tomaszewskiego i J. Gajka. Inne były przyczyny kryzysu dwóch katedr filozoficznych. Jedną z nich upadła po śmierci jej kierownika prof. S. Harasska (1952). Drugą, po opublikowaniu przez jej kierownika prof. N. Łubnickiego dwóch rozpraw, w których poddał on krytyce teorię poznania materializmu dialektycznego, przemianowano na Katedrę Logiki, ograniczając jej funkcje do zadań wyłącznie dydaktycznych.

Dalsze losy sekcji F wiążą się ściśle z utworzonym w UMCS w 1952 r. Wydziałem Humanistycznym, który wchłonął istniejące dotąd w uczelni katedry humanistyczne oraz powołał nowe, na istniejących w jego ramach sekcjach, zrazu historii, a następnie filologii polskiej, filologii obcych, pedagogice, filozofii i socjologii oraz archeologii i bibliotekoznawstwie. Ów postępujący w miarę upływu lat rozwój Wydziału Humanistycznego w organizm wielosekcyjny nie od razu znalazł swe odzwierciedlenie w profilu tematycznym sekcji F „Annales UMCS”. Chociaż w 1953 r., po powrocie prof. S. Noska do Krakowa, nowym jej redaktorem został historyk prof. Juliusz Willaume⁴, to dwa kolejne tomy, tj. V i VI za lata 1950 i 1951, wydane dopiero w latach 1955 i 1957, pod podwójną jeszcze redakcją starego i nowego redaktora, były pod względem tematyki nadal wyłącznie archeologicznymi. Zmieniono jednak ich oznaczenie, z *Nauk Filozoficznych i Humanistycznych* na *Humaniora*. Dopiero t. VII za rok 1952, opublikowany w 1956 r. pod samodzielną już redakcją J. Willaume’a, odzwierciedlał zaśle zmiany, wypełniły go bowiem rozprawy historyczne. W następnych tomach, obok prac z dziedziny historii, pojawiły się artykuły z zakresu filologii polskiej, filologii obcych: anglistyki, rusycystyki, romanistyki, germanistyki, a także filozofii, pedagogiki i psychologii. Profil tematyczny sekcji F uległ tym samym znacznemu poszerzeniu, stała się ona czasopismem wielodyscyplinarnym. Trzeci redaktor sekcji, prof. J. Willaume stanął więc przed niełatwym zadaniem. Funkcję tę objął jednak badacz wytrawny (ur. w 1904 r.), zajmujący wybitną pozycję w historiografii polskiej. Wywodził się ze słynnej szkoły historycznej, której początek dał Szymon Askenazy, wśród jego licznych uczniów znajdował się Adam Mieczysław Skałkowski, który z kolei został mistrzem J. Willaume’a. I on, podobnie jak jego mistrzowie, poświęcił się badaniom nad epoką napoleońską i czasami Księstwa Warszawskiego, by z czasem rozszerzyć swe zainteresowania na historię historiografii oraz zagadnienia społeczno-gospodarcze, inicjując po swym przybyciu z Łodzi do Lublina w 1953 r., badania w tym zakresie nad dziejami Lubelszczyzny. Wyrastając i dojrzewając naukowo w okresie międzywojennym,

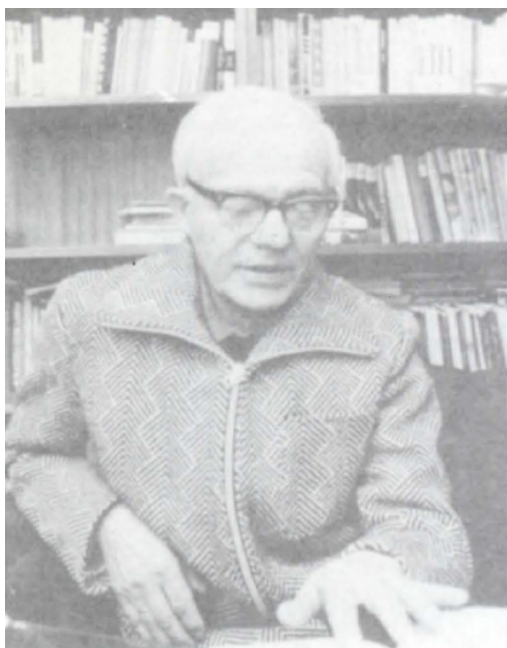
⁴ Protokół z 16 X 1953.

w środowisku poznańskim, zdobył doskonałe przygotowanie metodologiczne w zakresie nauk humanistycznych; dysponując świetnym piórem, potrafił ocenić i korygować pisarstwo innych. Będąc umyślnie krytycznym, zdającym sobie dobrze sprawę z roli i odpowiedzialności uczonego-humanisty, dążącego do odkrycia prawdy, postawił autorom publikującym w „Annales” wysokie wymagania merytoryczno-formalne. Początkowo, w myśl decyzji Komitetu Redakcyjnego z 1954 r.⁵, artykuły drukowane w sekcji F miały posiadać dwie recenzje specjalistów spoza Lublina, z czasem ograniczono się jednak do jednej tego typu recenzji. W instrukcji wydawniczej, którą J. Willaume opracował dla sekcji F na prośbę Komitetu Redakcyjnego w r. 1960⁶, zawarł swe redakcyjne *credo*. Wymagał, aby artykuły oparte na własnych badaniach autorów, przynosiły wyniki oryginalne i były jak najbardziej poprawne pod względem konstrukcji logicznej, stylu, ortografii, interpunkcji. Kryteria te winni spełniać autorzy doświadczeni, jak i ci, którzy stawiali pierwsze kroki w badaniach naukowych. Nie obniżając wymogów w stosunku do debiutantów, redaktor życzliwie patronował jednocześnie ich poczynaniom, dzięki czemu wielu znanych dzisiaj badaczy swój start naukowy na łamach „Annales” mogło uznać za w pełni udany. Nie szczędził też J. Willaume sił i czasu na inne stadia prac redakcyjnych, łącznie z korektą, którą wykonywał z drobiazgową skrupulatnością. W wyniku tych wszystkich czynności redakcyjnych, konsekwencji w utrzymywaniu wymogów, poziom merytoryczny i formalny sekcji F był wysoki. Obiektem występującej wobec niej krytyki był wielodyscyplinarny profil, w warunkach pogłębiającej się specjalizacji, kształtowania się odmiennych niekiedy założeń metodologicznych i języka naukowego, obowiązującego w poszczególnych dyscyplinach humanistycznych, taki model czasopisma naukowego był anachronizmem. Redaktor sekcji F zdawał sobie z tego sprawę, dlatego też nie czynił przeszkód i w pełni zaakceptował powołanie w 1976 r. nowej sekcji „Annales” – *Philosophia-Sociologia* pod red. prof. Zdzisława Cackowskiego, która objęła wydzielone z sekcji F: filozofię, socjologię, pedagogikę i psychologię. Odtąd sekcja F stała się zasadniczo pismem dwudyscyplinarnym: historyczno-filologicznym, mającym w perspektywie kolejny podział, na historię i filologię.

Poczynając od 1971 r., choroba, która dotknęła prof. Willaume’a, w coraz większym stopniu ograniczała jego dotychczasową aktywność na polu redakcyjnym. Od tej pory w posiedzeniach Komitetu Redakcyjnego i w innych czynnościach redakcyjnych, zastępował go coraz częściej jego uczeń i współpracownik

⁵ Protokół z 15 I 1954.

⁶ Protokół z 10 III 1959 i 27 IX 1960.

Prof. dr hab. Tadeusz Tomaszewski

Prof. dr hab. Stefan Nosek

Prof. dr hab. Juliusz Willaume

Wiesław Śladkowski⁷, w r. 1977 został on zastępcą redaktora sekcji F⁸, a w r. 1980 po śmierci prof. J. Willaume'a, redaktorem tejże sekcji.⁹ Juliusz Willaume był najbardziej zasłużonym redaktorem sekcji F. Funkcję swą pełnił w latach 1953–1980, a więc przez okres 27 lat. Redagował tomy od V do XXXIII/XXXIV, za lata 1950–1978/1979.

W 1982 r. nastąpił kolejny, postulowany i oczekiwany podział sekcji F, *Humaniora* na sekcję F *Historia* i sekcję FF *Filologia*. Redaktorem pierwszej pozostał W. Śladkowski, redakcję drugiej objęła prof. Alina Aleksandrowicz.¹⁰ W ten sposób ostatecznie wykształciły się w ramach „Annales” dwa czasopisma specjalistyczne. Jednocześnie sekcja F, dziedzicząc historię z archeologią i zachowując dotychczasową numerację tomów, stała się niejako w linii prostej spadkobierczynią utworzonego w 1946 r. czasopisma, obejmującego wówczas nauki filozoficzne i humanistyczne.

Pierwszym tomem sekcji F, *Historia* stał się tom XXXVIII/XXXIX, za lata 1983/84. Tom niniejszy, L, za rok 1995 jest więc tomem jubileuszowym. Poza otwierającym go artykułem okolicznościowym, przynosi bibliografię zawartych w pięćdziesięciu tomach publikacji z dziedziny historii i archeologii, opracowaną przez H. Bałabucha. Rejestrując indywidualne osiągnięcia poszczególnych badaczy i pełniąc określoną rolę bibliografii cząstkowej, pozwala jednocześnie na pewne ujęcia statystyczne, mogące być podstawą refleksji oceniającej.

Ogółem w pięćdziesięciu tomach sekcji F zostało opublikowanych 356 artykułów historycznych i archeologicznych. W 271 przypadkach (76.2%) autorami ich byli pracownicy UMCS, w 85 (23.8%) osoby spoza uczelni. Wśród tych ostatnich 71 (19,9%) – to autorzy krajowi, a 14 (3,9%) – zagraniczni. Jako czasopismo uniwersyteckie, sekcja F „Annales” używała swych łamów przede wszystkim pracownikom uczelni, ale i udział autorów spoza uniwersytetu był niemały i wyniósł prawie 1/4 ogółu publikujących. Może to świadczyć o otwartym charakterze czasopisma. Autorzy spoza UMCS wywodzili się z różnych ośrodków krajowych i zagranicznych. Artykuły swe zamieścili głównie w pięciu rocznikach. Cztery z nich były poświęcone jubileuszom znanych historyków, wykładowców UMCS: prof. Juliuszowi Willaume'owi (vol. XXIX), prof. Tadeuszowi Mencłowi (vol. XXXVII) i prof. T. Józefowi Szymańskiemu (vol. XLV), vol. XLIX został poświęcony pamięci zmarłego prof. Tadeusza Łoposzki. Nato-

⁷ Protokół z 18 III 1971 i następne.

⁸ Protokół z 8 XI 1977.

⁹ Protokół z 18 IX 1980.

¹⁰ Protokół z 29 IX 1982.

miast vol. XLVIII miał charakter monotematyczny i ukazał się pod tytułem: *Powstanie styczniowe. Sprawy, regiony, ludzie*. Wypełniły go w całości materiały: referaty i komunikaty z ogólnokrajowej sesji naukowej, zorganizowanej przez Instytut Historii UMCS w 130 rocznicę styczniowej insurekcji. W pozostałych tomach autorzy spoza uniwersytetu występowali sporadycznie, natomiast autorów z zagranicy reprezentowali głównie historycy z uniwersytetów we Lwowie, Debreczynie, Jassach i Ołomuńcu, z którymi UMCS współpracuje. Wśród kilkudziesięciu autorów z Polski goszczących na łamach naszego czasopisma było wielu wybitnych reprezentantów historiografii polskiej, jak: Józef Wolski, Gerard Labuda, Henryk Samsonowicz, Józef Dutkiewicz, Bohdan Baranowski, Helena Brodowska, Zofia Libiszowska, Witold Jakóbczyk, Henryk Grot, Jerzy Topolski, Stefan Kieniewicz, Krzysztof Dunin-Wąsowicz i wielu innych. Z autorów rodzimych najwięcej artykułów zamieścili w „Annales”: J. Willaume – 17 oraz dwaj starożytnicy – Roman Kamienik, również 17, i Tadeusz Łoposzko – 13. O strukturze publikacji możemy zorientować się na podstawie tabeli 1.

Tab. 1. Liczbowe i procentowe zestawienie opublikowanych prac z poszczególnych działów historii
Tab. 1. Compte-rendu (en nombre et pourcentage) des travaux publiés en histoire

Działy	Liczba publikacji	Procent
Archeologia	26	7.9
Historia historiografii i metodologia	31	8.7
Nauki pomocnicze historii	24	6.7
Historia starożytna	52	14.6
Historia średniowieczna	20	5.6
Historia nowożytna XVII–XVIII w.	47	13.2
Historia nowożytna XIX w. (do 1918)	120	33.7
Historia najnowsza (po 1918)	34	9.5
Łącznie	354	100

Z tabeli wynika, iż tematyka artykułów nosi znamiona wszechstronności. Są wśród publikowanych prac artykuły z zakresu historii historiografii i metodologii oraz nauk pomocniczych historii (wśród których na plan pierwszy wysuwają się rozprawy J. Pomorskiego), służące pogłębieniu warsztatu historycznego. Reprezentowane są też wszystkie epoki, od prehistorii po dzieje najnowsze, jednak w sposób nierównomierny. Najwięcej artykułów (33,7%) dotyczy XIX stulecia. Wynika to z silnej pozycji w UMCS katedr, a następnie zakładu historii nowożytnej Polski i powszechnej (1789, względnie 1795–1918). Kierowali nimi przez wiele lat dwaj wybitni historycy: Juliusz Willaume i Tadeusz Mencil, którzy zgromadzili wokół siebie grono uczniów, aktywnych jak oni na polu naukowym i pisarskim (R. Orłowski, W. Śladkowski, S. Wiśniewski; A. Koprukowniak,

J. Lewandowski, B. Mikulec). W latach ostatnich doszli do tego grona uczniowie W. Śladkowskiego i A. Kopruckowiaka (M. Willaume, B. Kasperek, D. Kołodziej, H. Bałabuch, J. Wiśnicki). Dobrą pozycję zajmują także publikacje z dziedziny historii starożytnej, dzięki R. Kamienikowi i T. Łoposzce oraz ich uczniom: H. Kowalskiemu, D. Słapkowi, E. Mazurkiewicz-Woźniak, S. Ducinowi. Równie dobrze jest reprezentowana na łamach „Annales” historia nowożytna XVII–XVIII w., rozwijająca się w UMCS przez wiele lat pod dominującym wpływem wybitnej osobowości naukowej Adama Kerstena, a także zmarłego przedwcześnie Stanisława Tworka, którzy zgromadzili wokół siebie grupę uczniów (A. A. Witusik, E. Janas, W. Kłaczewski, M. Chachaj, H. Gmiterek, A. Krawczyk). Na tym tle może dziwić nieco mniejsza liczba publikacji z historii najnowszej, reprezentowanej na UMCS przez silny naukowo zespół kierowany przez Zygmunta Mańkowskiego i składający się z T. Radzika, J. Marszałka, M. Wieliczki, E. Horocha, Z. Zaporowskiego, J. Wrony. Obok „Annales” publikowali oni jednak wiele w innych wydawnictwach oraz dziełach zbiorowych, będących pokłosiem licznych sympozjów i sesji. W różnych epokach, poczynając od XVI, a kończąc na XX w., występowali też na łamach „Annales” specjaliści z zakresu historii Europy Wschodniej: M. Zakrzewska-Dubasowa, M. Mądzik, L. Piątkowski, K. Wróbel-Lipowa. Z rzadziej publikujących w „Annales” średniowieczników na plan pierwszy wysuwają się prace dotyczące XV i XVI stulecia pióra tak wybitnego badacza, jakim jest Henryk Zins, od lat dwudziestu wykładający na uniwersytetach afrykańskich oraz grona uczniów Kazimierza Myślińskiego: R. Szczygła, A. Sochackiej, B. Nowak, S. Jawora.

Tab. 2. Liczbowe i procentowe zestawienie artykułów o różnych zakresach tematycznych
 Tab. 2. Compte-rendu (en nombre et pourcentage) des articles en ce qui concerne leurs thèmes

Problematyka	Liczba artykułów	Procent
Powszechna	70	25,6
Polska	136	49,8
Regionalna	67	24,5

Z tabeli tej wynika, iż najwięcej artykułów, bo prawie 50% dotyczyło problematyki ogólnokrajowej, natomiast tematyka powszechnodziejowa nieznacznie przewyższyła regionalistykę. Wskaźniki te dodatnio świadczą o profilu naukowym „Annales”; starano się ono aktywnie włączyć do ogólnopolskiego nurtu badawczego, a nawet powszechnodziejowego, uwzględniając jednocześnie w rozsądny sposób regionalistykę, dominującą zwykle w problematyce większości czasopism reprezentujących ośrodki prowincjonalne. Interesujące są również dane zawarte w tabeli nr 3.

Tab. 3. Zestawienie liczbowe i procentowe artykułów pod względem zawartej problematyki
 Tab. 3. Compte-rendu (en nombre et pourcentage) des articles en ce qui concerne les problèmes y étudiés

Problematyka	Liczba artykułów	Procent
Polityczna	116	42,5%
Społeczno-gospodarcza	86	31,5
Kulturalna	36	13,2
Religijna	13	4,8
Prawno-ustrojowa	11	4,0
Wojskowa	11	4,0

Okazuje się, iż dość zdecydowaną przewagę uzyskały artykuły poświęcone problematyce z zakresu historii politycznej, a na drugim dopiero miejscu znalazły się preferowane ongiś tematy związane z dziejami społeczno-gospodarczymi. O ile problematykę kulturalną można jeszcze uznać za nieźle reprezentowaną, to pozostałe specjalności były reprezentowane przez niewielki już odsetek publikacji.

W świetle tych obiektywnych – bo wynikających z pewnych prób statystycznych – danych, rysuje się ogólny obraz czasopisma. Problematyka historyczna występująca w nim była ujmowana, być może, w nieco tradycyjny sposób, lecz wierny, na ogół, założeniom naukowym. Było zastugą redakcji, iż nie ulegała pozanaukowym naciskom czy modom występującym w okresie PRL, polegającym np. na preferencji tematyki z zakresu historii gospodarczo-społecznej czy dziejów najnowszych. Nie dało się też „Annales” zepchnąć na pozycje regionalistyczne, przeciwnie, akcentowały one dość wyraźnie swój udział w zasadniczym nurcie badawczym o charakterze ogólnokrajowym i powszechnodziejowym. Konsekwentne przestrzeganie zasady kwalifikowania do druku artykułów przez specjalistów z innych ośrodków będących samodzielnymi pracownikami nauki, staranne pod względem redakcyjnym ich opracowanie, zaopatrzenie w streszczenia w językach obcych, pozwalało na utrzymanie zawartych w czasopiśmie publikacji na przyzwoitym poziomie, zarówno pod względem merytorycznym, jak i edytorskim. Mankamentem były natomiast występujące stale opóźnienia w druku poszczególnych roczników, wynikające z trudności związanych w różnych okresach z brakami papieru, funduszy czy też przypadki edycji dwóch roczników w jednym woluminie. Oczywiście, rolę i znaczenie publikowanych w „Annales” artykułów i studiów, wśród których były i lepsze, i gorsze, w dziele rozwoju badań historycznych w Polsce w minionym półwieczu, mogą jedynie obiektywnie ocenić recenzenci z zewnątrz, a nie ci, którzy byli i są bezpośrednio zaangażowani w redakcję i edycję czasopisma. W świetle niniejszej charakterystyki wolno chyba jednak powiedzieć, iż sekcja F „Annales UMCS”, wpiła się swym udziałem w miniony etap dziejów historiografii polskiej.

RÉSUMÉ

La publication du présent volume L, section F des *Annales UMCS*, invite à rappeler son évolution, les silhouettes de ses rédacteurs et à y réfléchir en termes d'évaluation globale. Fondée en 1946 en tant qu'une des six sections des *Annales Universitatis Mariae Curie Skłodowska*, sous-titrée *Sciences Philosophiques et Humaines*, et plus tard *Humaniora*, la publication avait un caractère pluridisciplinaire. On y publiait des articles relatifs à l'archéologie, à l'histoire, aux langues polonaise et étrangères, à la philosophie, à la psychologie et à la pédagogie. Au cours des années, et conformément à la spécialisation grandissante des disciplines, en 1976, on en a séparé la section I (Philosophie, Sociologie, Psychologie et Pédagogie), et, en 1982, la section FF (Philologies). Depuis 1982, la section F s'est transformée en revue spécialisée, consacrée aux sciences historiques et archéologiques.

La fonction de rédacteur en chef était successivement confiée à : Tadeusz Tomaszewski, psychologue (1946–1949), Stefan Nosek, archéologue (1949–1953), Juliusz Willaume, historien (1953–1980). Actuellement c'est Wiesław Śladkowski, historien, qui en est chargé (depuis 1980). C'est le professeur Juliusz Willaume qui a exercé la plus forte et la plus durable influence sur le profil et l'évolution de la revue. A partir de la bibliographie des articles relatifs à l'histoire et à l'archéologie (356), publiés dans 50 volumes de la section F, l'article propose un essai d'évaluation. La revue apparaît comme plutôt traditionnelle (les publications relatives à l'histoire politique étant prédominantes), mais en même temps conforme aux exigences scientifiques et résistante aux modes et influences (on n'y rencontre pas beaucoup de publications sur les problèmes socio-économiques ou se rapportant à l'histoire récente). En tant que revue provinciale, les *Annales* ne se sont pas laissées réduire au rang d'une revue régionaliste, tout au contraire, elle adhère entièrement aux recherches de portée nationale et à l'histoire universelle. Par cela même, elle s'est vu assigner une place importante dans l'historiographie polonaise.